

Poselství pracujícím Západu

Petr Kropotkin

10. června 1920

Dmitrov, 10. června 1920

Byl jsem dotázán, zdali nemám nějaké poselství pro námezdně pracující ze Západu. Jistě, o současných událostech v Rusku je možné říci mnoho a vzít si z nich cenná poučení. Takové poselství by mohlo být dlouhé. Já ale narýsuji jen několik jeho hlavních bodů.

Především by námezdně pracující celého civilizovaného světa a jejich přátelé z dalších tříd měli přimět své vlády, aby upustily od myšlenky ozbrojeného zasahování do ruských záležitostí – ať už otevřeným či skrytým způsobem, ať již přímo vojensky či v podobě podpory jiných národů.

Rusko nyní prožívá revoluci stejné hloubky a stejného významu, jakou prošel britský národ v letech 1639-48 a Francie v letech 1789-94 a každý národ by měl odmítnout sehrát tak hanebnou roli jako Velká Británie, Prusko, Rakousko a Rusko v období Francouzské revoluce.

Musíme si dále uvědomit, že Ruská revoluce – snažící se vybudovat společnost, kde veškerá produkce spojeného úsilí práce, technických dovedností a vědeckých poznatků by měla připadnout výlučně zájmům všeobecného blahobytu – není pouhým náhodným jevem v boji několika stran. Je něčím, co bylo připravováno během takřka celého století komunistické a socialistické propagandy, od časů Roberta Owena, Saint Simona a Fouriera a přestože je pokus nastolit novou společnost pomocí diktatury jedné strany zjevně odsouzen k neúspěchu, musíme nicméně uznat, že Revoluce již vnesla do našeho každodenního života nové koncepce práv práce, jejího skutečného postavení ve společnosti a povinností každého občana, který se rozhodl zůstat.

Všeobecně by tedy nejen pracující lidé, ale všechny pokrokové proudy civilizovaných národů měli znemožnit pokračující podporu, plynoucí nepřítelům Revoluce. Tím ale nechci říci, že na metodách bolševické vlády není nic, proti čemuž bychom se měli stavět! Právě naopak! Každá ozbrojená intervence zahraničních mocností ale nevyhnutelně vyústí v zesílení diktátorských tendencí těch, kdo jsou u moci a paralyzuje snahy těch Rusů, kteří jsou připraveni pomoci Rusku nezávisle na jeho vládě zrekonstruovat společnost podle nových zásad.

Záporné stránky, přirozeně obsažené v systému stranické diktatury, tak byly posíleny válečnými podmínkami, v jejichž rámci se Strana pohybovala. Válečný stav se stal výmlouvou pro upevňování diktátorských metod Strany a stejně tak její tendence centralizovat každičký detail života do rukou vlády – výsledkem čehož je, že celá odvětví obvyklého lidového života se zastavila. Přirozená zla státního komunismu se tak zestonásobila pod výmlouvou, že za všechny strážné našeho života může zahraniční intervence.

Kromě toho se musím zmínit i o tom, že pokud bude pokračovat spojenecká vojenská intervence, pak se v Rusku dozajista vyvine zášť k západním národům, kterou jednoho dne mohou jejich nepřátelé využít k rozpoutání nových konfliktů. K něčemu takovému již dochází.

Krátce řečeno – je nejvyšší čas, aby západoevropské národy vstoupily do přímých vztahů s ruským národem. V tomto ohledu máte vy – pracující třídy a pokrokové složky všech národů – jistě co říci.

Ještě pár slov o této obecné otázce. Obnovení vztahů mezi evropskými a americkými národy a Ruskem zcela jistě nesmí znamenat obnovení nadvlády ruského národa nad těmi národnostmi, z nichž se dříve skládalo impérium ruských carů. Imperiální Rusko je mrtvé a už nikdy neobživne. Budoucnost nejrůznějších provincií, z nichž se kdysi skládalo, spočívá v projektu velké federace. Přirozená území jednotlivých částí této velké federace jsou dosti odlišná, což chápou všichni seznámení s ruskou historií, etnografií a ekonomickým životem a všechny pokusy začlenit bývalé části ruské říše – Finsko, Baltské provincie, Litvu, Ukrajinu, Gruzii, Arménii, Sibiř atd. – do systému centrální vlády, jsou jistě odsouzeny k nezdaru. Budoucnost toho, co kdysi bylo Ruským impériem, spočívá ve federaci jednotlivých součástí. Mělo by tedy být v zájmu našich západních národů předem deklarovat, že uznávají právo na sebeurčení každé části toho, co kdysi bývalo Ruským impériem.

***

Co se ale týče mého vlastního pohledu na celou záležitost, ten jde dál. Vidím, že v blízké budoucnosti přijde čas, kdy každá část této federace bude sama federací svobodných zemědělských komun a svobodných měst a věřím, že určité části Západní Evropy se brzy postaví do čela této tendence.

Nyní, co se týče naší současné ekonomické a politické situace – Ruská revoluce je pokračováním dvou velkých revolucí, proběhlých v Anglii a Francii – Rusko se snaží postoupit vpřed z místa, na němž se zastavil pokrok Francie, když si začalo skutečně uvědomovat to, co je popsáno jako *skutečná rovnost* (egalité de fait), což znamená ekonomická rovnost.

Naneštěstí pokus učinit tento krok v Rusku byl proveden v rámci silně centralizované *diktatury jedné politické strany* – sociálních demokratů maximalistů, a to způsobem zcela centralistickým ve stylu Babeufovy jakobínské konspirace. O této záležitosti vám musím upřímně říci, že podle mého názoru je pokus vybudovat komunistickou republiku na podkladě silně centralizovaného státního komunismu pod železnou nadvládou diktatury jedné Strany, skončí krachem. Z Ruska nyní víme, *jak komunismus nemůže být nastolen*, dokonce i když obyvatelstvo zhnusené starým režimem, se nepostavilo na aktivní odpor experimentu nových vládců.

Myšlenka sovětů, což znamená dělnických a rolnických rad, poprvé uskutečněná během revoluce z roku 1905 a okamžitě realizovaná Únorovou revolucí z roku 1917, ihned jakmile se zhroutil carský režim – myšlenka podobných rad, řídicích politický a ekonomický život země – je velká myšlenka. Tím více, že masy vede k další myšlence – že tyto rady se skládají ze všech, kteří se *skutečně podílejí* svými osobními snahami na produkci všeobecného blahobytu.

Pokud ale zemi vládne diktatura jedné strany, dělnické a rolnické rady evidentně ztrácejí jakýkoli význam. Jsou omezeny do role pasivních institucí, jakou v minulosti hrály „generální stavy“ a parlamenty, když byly svolávané králem a měly se postavit proti všemocné královské radě.

Dělnické rady přestávají být svobodným a přínosným orgánem, když v zemi neexistuje svobodný tisk a v této situaci se nacházíme po více než dva roky, což je omlouváno existencí válečného stavu. A co více – rolnické a dělnické rady ztrácí jakýkoli význam, když volbám do nich nepředchází žádná svobodná předvolební agitace a volby se konají pod tlakem stranické diktatury. Obvyklou výmluvou je samozřejmě to, že diktátorský režim je nevyhnutelný prostředek porážky starého režimu. Taková vláda se ale nevyhnutelně stává silným konzervativním činitelem, jakmile Revoluce postoupí k budování nové společnosti na nové ekonomické základně. Stává se rozsudkem smrti, vyřčeným nad výstavbou nového.

Cesty, vedoucí ke svržení beztak oslabené vlády a zaujmutí jejího místa, jsou dobře známé ze staré i moderní historie. Když ale přijde na to vybudovat nové formy života – zvláště nové formy produkce a směny – bez toho, abychom mohli napodobit nějaké příklady – když všechno musí být zorganizováno lidmi na místě, pak se všemocná centralizovaná vláda, která se podjala úkolu zásobit každého obyvatele petrolejkou i sirkami na její zapálení, stává naprosto neschopnou dostát svým závazkům pomocí svých funkcionářů – bez ohledu na to, že jich je bezpočet. Vláda se stává pouze bohlavem. Vyvíjí svoji vlastní byrokracii, tak mohutnou, že francouzský byrokratický systém, jež potřebuje intervenci čtyřiceti úředníků, aby mohl být prodán strom, který bouře porazila na veřejnou cestu, se stává doslova ničím. Právě to si nyní uvědomujeme v Rusku. Právě tomu se vy, pracující lidé ze Západu, musíte za každou cenu vyhnout, protože se zajímáte o úspěch přestavby společnosti a vysíláte sem své delegáty, aby poznali, jak se ve skutečném životě projevuje sociální revoluce.

Nesmírný objem konstruktivní práce, který si vyžaduje sociální revoluce, nemůže vykonat centrální vláda, dokonce i když by se ve své práci řídila něčím více než jen několika brožurkami socialistických a anarchistických autorů. Jsou zapotřebí vědomosti, schopnosti a ochota ke spolupráci nesmírného množství lokálních a specializovaných složek, které se samy ve svém omezeném prostoru nemohou vyrovnat s komplexností ekonomických problémů. Zahodit za hlavu tuto spolupráci a věřit genialitě stranických diktátorů znamená zničit všechny zárodky nezávislosti, jako například odbory (nazývané v Rusku „oborové svazy“) a lokální distribuční družstevní organizace – a proměnit je v byrokratické nástroje Strany – což se děje právě nyní. Tímto způsobem ale není možné provést Revoluci, je to cesta, jak jí zabránit. Proto považuji za svoji povinnost vás upřímně varovat před nastoupením podobné cesty.

Imperialističtí dobyvatelé všech národností mohou toužit po tom, aby obyvatelstvo bývalého carského Ruska žilo v bídných ekonomických podmínkách pokud možno co nejdéle a bylo tak odsouzené k zásobování Západní a Střední Evropy surovinami, zatímco západní průmyslníci, vyrábějící zboží masové spotřeby, by shráblí všechny zisky, které by jinak připadly obyvatelům Ruska. Pracující třídy v Evropě

a Americe a intelektuální *jádra* těchto zemí jistě chápou, že v takto podřízeném postavení je možné Rusko udržet jen silou. Zároveň sympatie, jež si naše Revoluce získala po celé Evropě a Americe ukazují, že byste ochotně a rádi přivítali Rusko jako nového člena mezinárodního soudružského svazku národů. Jistě brzy poznáte, že je v zájmu všech pracujících celého světa, aby se Rusko co nejdříve dostalo z podmínek, znemožňujících jeho další vývoj.

***

Chtěl bych ještě napsat několik slov. Poslední válka nastolila v civilizovaném světě nové životní podmínky. Socialismus jistě učinil znatelný pokrok a nové formy nezávislého života budou jistě brzy vypracovány na základně lokální politické nezávislosti a svobodného rozměru sociální rekonstrukce, ať už pokojnou cestou nebo revolučními prostředky, pokud se vzdělanější vrstvy civilizovaných národů nepřipojí k úkolu nevyhnutelné rekonstrukce.

Úspěch této rekonstrukce ale bude do značné míry záviset na schopnosti těsné spolupráce různých národů. Protože tato spolupráce pracujících tříd všech národů musí být úzce propojená, musí být za tímto účelem obnovena myšlenka velké Internacionály všech pracujících lidí celého světa, a to nikoli v podobě svazu řízeného jednou jedinou stranou, což je případ Druhé i Třetí Internacionály. Podobné svazy mají samozřejmé důvody k existenci, ale vedle nich a zastiňující je všechny musí být svaz svazů celého světa – svaz všech, kteří produkují bohatství světa – sjednocených, aby osvobodili výrobu v celém světě z jejího současného zotročení kapitálem.

Petr Kropotkin
Poselství pracujícím Západu
10. června 1920

Získáno 27. 3. 2023 z
<https://proletarchiv.yolasite.com/resources/Kropotkin.P.A-Poselstvi.pracujicim.zapadu.odt>
Překlad neznámý.

anarchistickaknihovna.org